

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و سوم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

صص ۶۴-۳۷

تحلیل جامعه‌شناختی رابطه احساس امنیت با سرمایه روان‌شناختی (مورد مطالعه: شهروندان ۱۵ تا ۶۴ ساله خراسان رضوی)

محمدحسن شربتیان^۱، مهدی عمرانی^۲

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۱۳ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۲/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: احساس امنیت، نبود خطر و ایجاد اطمینان تعریف شده است که می‌تواند با شکوفایی، خوش‌بینی، امید، خودکارآمدی و انعطاف‌پذیری به آسایش و آرامش منتهی شود. هدف پژوهش حاضر رابطه تبیینی بین احساس امنیت با سرمایه‌های روان‌شناختی بوده که در سطح رویکرد خردنگر امنیت وجودی گیلنر و سرمایه روان‌شناختی لوتاننر مورد تبیین قرار گرفته است.

روش: رویکرد کمی مبتنی بر پیمایش از نوع توصیفی و تبیینی، استفاده از ابزار پرسشنامه، انتخاب ۶۱۸ نمونه از بین شهروندان ۱۵ تا ۶۴ ساله استان خراسان رضوی که با استفاده از فرمول کوکران و نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی ساده یافته‌ها جمع‌آوری شده است. مقدار آلفای سرمایه روان‌شناختی برابر ۰/۸۴۹ و احساس امنیت برابر ۰/۹۳۰ به دست آمده است. از نرم‌افزار Spss و روش‌های آمار توصیفی و استنباطی برای تجزیه و تحلیل استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج توصیفی بیانگر این است که وضعیت میانگین متغیر سرمایه روان‌شناختی به ترتیب در حد کم و متوسط و متغیر احساس امنیت در حد متوسط به دست آمده است. نتایج فرضیه‌ها بیانگر این است که متغیر احساس امنیت با متغیر وابسته در سطح معناداری ۰/۰۵ مبتنی بر ضریب همبستگی (۰/۷۲۷) با شدت قوی و بر اساس مقادیر ضریب همبستگی ابعاد متغیر مستقل به ترتیب مؤلفه‌های احساس امنیت جانی، اخلاقی، اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی و روانی رابطه معناداری با متغیر وابسته داشته‌اند. با توجه به مدل رگرسیون مؤلفه‌های متغیر احساس امنیت روانی، اقتصادی، اخلاقی و جانی در حدود ۷۹/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند.

نتیجه‌گیری: نهادهای مسئول امنیت وجودی مبتنی بر نبود خطر و ایجاد اعتماد می‌تواند سرمایه‌های روان‌شناختی را شکوفا و با همکاری، بین متولیان حوزه امنیت، فرهنگ و اجتماع می‌توان امید، خوش‌بینی، خودکارآمدی و انعطاف‌پذیری را در رفتارهای شهروندان بسترسازی کرد.

کلید واژه‌ها: احساس امنیت، سرمایه روان‌شناختی، شهروندان، خراسان رضوی.

۱. دانش‌آموخته دکتری جامعه‌شناسی گرایش مسائل اجتماعی ایران، نویسنده مسئول (رایانامه:

Email:sharbatian@gmail.com

۲. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.

Email:m.o.3567@gmail.com

مقدمه

احساس امنیت^۱ می‌تواند با نظم اجتماعی لازم در سطح هر جامعه‌ای، تناسب واقعی داشته باشد، یا متناسب نباشد؛ یعنی در شرایطی که امنیت عینی در جامعه مفهومی نداشته باشد، فرد یا گروه اجتماعی می‌تواند هم احساس امنیت بکند، یا نکند. بدون تردید احساس امنیت مقدمه لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه، زمان و امکانات وسیعی را برای تأمین آن صرف می‌کنند. مقوله احساس امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و در نهایت ره‌آورد مجموعه‌ای از تعاملات و نیز تعاون و سازگاری بین اجزای مختلف نظام اجتماعی می‌باشد (احمدی و اسمعیلی، ۱۳۸۹: ۱۷۰).

حال باید اشاره کرد که مبتنی بر یک فرایند تعلیلی و تبیینی دامنه‌دار احساس امنیت می‌تواند با سرمایه روان‌شناختی در ارتباط باشد که به صورت یک سازه ترکیبی به هم پیوسته همراه با مؤلفه‌های شناختی- ادراکی چون (امید یا امیدواری^۲ - خوش‌بینی^۳ - خودکارآمدی^۴ و تاب‌آوری^۵) به زندگی فرد دیدی ارزشیابانه و معناگر بخشیده است. با توجه به این نکته سرمایه روان‌شناختی یکی از شاخص روانشناسی مثبت‌گراست (لوتانز^۶ و همکاران، ۲۰۰۴: ۴۶).

احساس امنیت در حوزه مطالعات علوم انسانی نقش مهمی در کنش کنش‌گران ایفاء می‌کند. بنابراین این پدیده با ذهنیت کنش‌گر تفسیر می‌گردد؛ بر اساس چنین فرایندی احساس امنیت می‌تواند شکل فردی و ذهنی و روانی به خود گیرد. این احساس می‌تواند به وسیله کنش‌های متقابل افراد به دیگر اقدار و یا بخش‌های جامعه سرایت کند (هزارجریبی و حامد، ۱۳۹۱: ۳۳). همچنین این نوع احساس به عنوان یک پیش‌نیاز

---

1. Feeling of security

2. Hope

3. Optimism

4. Efficacy

5. Resiliency

6. Luthans & et.al.

خودشکوفایی و سرمایه فردی مورد اهمیت قرار می‌گیرد (هاشمیان و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۵۵). احساس امنیت و جو روانی امنیت همانند امنیت در بعد عینی برای جامعه دارای اهمیت است. بنابراین بعضی از کارشناسان، احساس امنیت را در یک جامعه مهم‌تر از وجود امنیت در آن جامعه می‌دانند. چون ممکن است در جامعه امنیت از لحاظ انتظامی و پلیسی وجود داشته باشد، ولی فرد احساس امنیت نکند (باقری‌زاده و صنعت‌خواه، ۱۳۹۸: ۳۰).

با توجه به ضرورت نظم عمومی در جامعه و اهمیت آن برای ساختار حاکمیت می‌توان بیان کرد که خودشکوفایی سرمایه‌های روان‌شناختی ارتباط تنگاتنگی با برنامه‌های پیشگیرانه از جرم و تقویت روند برنامه‌های ایجاد امنیت می‌تواند داشته باشد. بر این اساس خودشکوفایی سرمایه‌های روان‌شناختی، می‌تواند ناشی از اختیارات و توانایی‌های متولیان نظم باشد، زیرا این متولیان به لحاظ داشتن رفتار حرفه‌ای، اختیارات و ابزار ویژه نقش بسزایی در افزایش احساس امنیت خواه پیش از وقوع جرم و پس از آن دارند؛ و از آنجا که متولیان نظم تلاش‌های گوناگونی در جهت نیل به ارتقاء سطح امنیت می‌نمایند، بنابراین ضروری است تا به وسیله ابزارهای حرفه‌ای، تعاملی و علمی مطالعات دقیقی در خصوص احساس امنیت و بروز خودشکوفایی سرمایه‌های روانی فرد، مورد تبیین و تأمل قرار گیرد (سلطانی بهرام؛ علی‌نژاد و دانش؛ ۱۳۹۴: ۴۰). بر این مبنا سازمان‌های متولی نظم بر اساس رویکرد اجتماعی مدرن می‌توانند امنیت و احساس آن را در بستر زمینه‌های روانی، فرهنگی و اجتماعی تولید و تعریف کنند. افراد با توجه به افزایش آگاهی سیاسی که در جامعه دارند، می‌توانند به جای تولید قدرت محور امنیت از تولید اجتماع محور امنیت و احساس آن بهره ببرند از این حیث احساس امنیت به عنوان یک احساس ذهنی کنش‌گر در فرایند زیست اجتماعی و فردی مورد توجه قرار می‌گیرد (بیات، ۱۳۸۸: ۱۰).

در نهایت احساس امنیت حالتی خوشایند است که می‌تواند بر سرمایه‌های روان‌شناختی مؤثر قلمداد شود، اگر با این پیش‌فرض که امنیت در ذهن فرد به عنوان یک عامل درونی تبیین‌کننده نگرش‌های روانی است، بدون شک کسی که به صورت دائم در حالت ترس و اضطراب قرار دارد، هم از نظر فردی و هم اجتماعی دچار مشکل خواهد شد. در نتیجه سرمایه‌های زندگی‌اش ممکن است، کاهش یابد. با این حال احساس امنیت به عنوان باور مشترکی که محیط امنی برای ریسک‌پذیری بین فردی است، تعریف می‌گردد؛ و همراه با مؤلفه‌هایی که تأثیر‌گذاری مثبتی را به وجود می‌آورد و احساس اعتماد به نفسی را شکل می‌دهد منجر به حسن‌نیت شده و پیامدهای منفی را خنثی می‌کند و بر کیفیت زندگی‌اش اثر می‌گذارد، بنابراین ادراک از تمایلات و نگرش‌های افراد در قالب متغیر احساس امنیت از منظر روان‌شناختی نقش مهمی در تبیین سرمایه‌های فردی ایفاء می‌نماید (کورزیچ^۱ و همکاران، ۲۰۱۴: ۴۲). بر این اساس کمتر شاهد آن دسته از تحقیقاتی بوده‌ایم که در دهه اخیر معطوف به رابطه تبیینی احساس امنیت بر سرمایه‌های روان‌شناختی باشد. در این نوشتار معطوف به نگرش افراد احساس امنیت در راستای سرمایه‌های روانی فرد در زندگی مورد تأمل قرار می‌گیرد.

سؤال اصلی

سرمایه‌های روان‌شناختی شهروندان خراسان رضوی تا چه اندازه می‌تواند متأثر از احساس امنیت باشد؟

مبانی نظری

در ادامه این مبحث در راستای ملاحظات نظری مطرح شده برای متغیرهای مورد مطالعه به اجمال اشاره به مباحث نظری متغیرهای مورد سنجش در این پژوهش در سطرهای ذیل می‌پردازیم.

احساس امنیت

در سطح خردنگر احساس امنیت با رفاه ذهنی^۱، اطمینان خاطر^۲ همراه است؛ و اشاره به شرایطی می‌کند که سیستم حفاظتی جامعه در مقابل جرایم و رفتارهای آنومیک از شرایط مؤثر و کارآمدی در زمینه‌های پیشگیری از آن و مقابله مؤثر با آن برخوردار است (هزار جریبی، ۱۳۹۰: ۱۳۱). بر این اساس احساس امنیت نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت‌بخش، قانع‌کننده و آرام‌بخش) شهروندان نسبت به عدم تأثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضد امنیتی (تهدیدات) در شرایط فعلی و آتی است (حاجیانی، ۱۳۸۴: ۲۸). از منظر آنتونی گیدنز^۳ امنیت وجودی یکی از صور مهم احساس امنیت در معنای وسیع آن است. امنیت و احساس آن را می‌توان موقعیتی خواند که در آن، یک رشته خطرهای خاص، به حداقل رسانده یا با آن‌ها مقابله می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد (یاری و هزار جریبی، ۱۳۹۰: ۴۲). به معنای دیگر احساس اطمینان‌پذیری اشخاص و چیزها برای احساس امنیت وجودی نیز اهمیت بنیادی دارد. برای همین است که این دو احساس از جهت روان‌شناختی پیوند نزدیکی باهم دارند (وثوقی و آرام، ۱۳۸۸: ۱۴۳). گیدنز بر این اصل تأکید دارد در دنیای جدید شرایطی پدیده آمده است که اطمینان‌بخش نیستند و بر وجود امنیت و احساس آن دلالت ندارد. بنابراین اعتماد و اطمینانی که از ایمان سرچشمه می‌گیرد و پیوند میان ایمان و اطمینان است، شرط تحقق امنیت و احساس آن خواهد بود و در غیر این صورت نتیجه‌اش اضطراب و وجودی دائمی است (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۱۲). گیدنز بیان می‌کند که احساس امنیت در نگرش افراد از ویژگی‌هایی چون ۱- ذهنی بودن برخوردار است و مهم‌تر از عینی بودن است؛ ۲- قابلیت تعریف بر اساس

1. Subjective Welfare

2. Peace of Mind

3. A. Giddens

بود و نبود خطر؛ ۳- فرایندی است که در طول زمان در جریان است و بر اساس خطر تغییرپذیری هر لحظه متفاوت است؛ ۴- این پدیده ضمن اطمینان به شناخت، بعد هستی شناختی فرد را سرو سامان داده و پایه و بنیان وجود آدمی را در می‌نوردد (صالحی و افشاری نادری، ۱۳۹۰: ۵۵). با توجه به این که احساس امنیت متکی به مؤلفه‌های متنوعی در زندگی است که شامل این ابعاد است: احساس امنیت اقتصادی: میزان آرامش ذهنی و روانی که فرد در زندگی روزمره خود نسبت به شغل، سرمایه، دارایی و اموالش در نظر دارد که در معرض خطر و نابودی قرار ندارد. احساس امنیت جانی: به معنای درک از این که جسم و جانش در برابر خطرات و آسیب‌ها که مانع از ادامه زندگی و حیاتش در تأمین است. احساس امنیت اخلاقی به آن درک و آگاهی که فرد در زندگی به دست آورده است که رفتارهایش منجر به ارتکاب هنجارشکنی نمی‌شود و می‌کوشد با رشد صفات اخلاقی در خود نظم جامعه را تهدید نکند. احساس امنیت اجتماعی: واکنشی احساسی نسبت به جرایم اجتماعی یا نمادهای مرتبط با آن می‌توان تعریف کرد؛ به عبارت دیگر فرد در طول زندگی روزمره خود تا چه اندازه احساس آرامش و اطمینان خاطر نسبت به جرائم و نابهنجاری‌های اجتماعی می‌کند که می‌تواند او را از خطرات احتمالی که تهدید می‌کند، حفظ نماید. احساس امنیت خانوادگی: نوعی احساس ناشی از اطمینان قاطع در جلوگیری از آسیب روابط ناب مهرورزی، عطف و دلسوزی که ناشی از تعامل با خانواده حاصل شده و اختلال در آن موجب ناامنی می‌شود. احساس امنیت روانی نوعی احساس اعتماد، آرامش و رهایی از اضطراب و ترس در رابطه با برآورده شدن نیازهای خود در حال و آینده است.

سرمایه روان‌شناختی

سرمایه روان‌شناختی، یک وضعیت توسعه‌ای مثبت روان‌شناختی است که به متعهد شدن و انجام تلاش لازم فرد برای موفقیت در کارها و وظایف چالش‌برانگیز (خودکارآمدی) در کنار بهره‌مندی از استناد مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده (خوش‌بینی) همچنین پایداری در راه اهداف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به

هدف برای دستیابی به موفقیت (امید) و پایداری هنگام مواجهه با سختی‌ها و مشکلات برای دستیابی به موفقیت (تاب‌آوری) تعریف می‌شود. (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۷: ۱۰). در این راستا خودکارآمدی: اعتماد به نفس تعریف می‌شود؛ به عبارت دیگر باور (اطمینان) فرد به توانایی‌هایش برای در انجام وظیفه‌ای دستیابی به موفقیت معین از راه ایجاد انگیزه در خود، تأمین منابع شناختی برای خود و نیز ایفای اقدامات لازم. (سیمار اصل و فیاضی، ۱۳۸۷: ۴۶). امید به عنوان داشتن دید مثبت نسبت به آینده و توانایی ایجاد گذرگاه‌هایی برای رسیدن به اهداف و آرزوها تعریف شده است (اسنایدر^۱ و همکاران، ۱۹۹۱: ۵۷۲).

به اعتقاد/اسنایدر و همکاران امید، حالت انگیزشی مثبتی است که از احساس موفقیت‌آمیز عاملیت (انرژی معطوف به هدف) و برنامه‌ریزی برای دستیابی به هدف ناشی شده است (اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۲: ۲۶۰). خوش‌بینی: انتظار کلی این است که در آینده چیزهای خوب بیشتر از چیزهای بد اتفاق می‌افتد. افراد خوش‌بین همواره در انتظار رخ دادن یک اتفاق خوشایند در زندگی‌شان هستند (سیمار اصل و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۶). تاب‌آوری: کنار آمدن موفقیت‌آمیز فرد با عوامل استرس‌زا و موقعیت‌های دشوار تاب‌آوری نامیده می‌شود (مک کوبین و مک کوبین^۲، ۱۹۹۶: ۲۷). تاب‌آوری به عنوان حوزه‌ای پرتعداد در سال‌های اخیر، به مطالعه و کشف توانمندی‌های فردی و می‌پردازد و باعث پیشرفت و مقاومت در شرایط دشوار می‌گردد (ریچاردسون^۳، ۲۰۰۲: ۳۱۲). با توجه به مباحثی که بیان شد سلیمان و سیزنت میهالی^۴ (۲۰۰۰) از منظر روان‌شناسی مثبت‌گرا به این اشاره می‌کنند که سرمایه روان‌شناختی جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در بر می‌گیرد؛ بیشتر بالقوه است؛ اندازه‌گیری و توسعه آن دشوار است؛ بنابراین سرمایه روان‌شناختی شامل درک شخص از خودش، داشتن هدف برای

1. Snyder, et.al.

2. McCubbin, & McCubbin

3. Richardson

4. Seligman & Csikszentmihalyi

رسیدن به موفقیت و پایداری در برابر مشکلات تعریف می‌شود (سلیگمن و سیزنت میهالی، ۲۰۰۰: ۷).

پیشینه پژوهشی

گراوند، آتش افروز و عنبری (۱۳۹۹)، در پژوهشی که انجام داده‌اند به این دست یافته‌اند که امنیت اجتماعی نزدیک به نیمی از متغیر وابسته (شادکامی اجتماعی) را تبیین می‌کند، امنیت اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی ۲۷ درصد قابل تبیین است و اثر مستقیم دارد، در مجموع امنیت اجتماعی به واسطه سرمایه‌های روان‌شناختی به عنوان یک میانجی با نفوذ بر شادکامی اجتماعی تأثیرگذار بوده است. نیکخواه و صالحی (۱۳۹۸)، در پژوهش خود به این اشاره می‌کنند که افزایش سرمایه روان‌شناختی و احساس امنیت روان‌شناختی معلمان می‌تواند موجب پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شود. متقی، رضایی و اکبری (۱۳۹۷)، در پژوهش خود به این دست یافتند که سرمایه روان‌شناختی ۶۸ درصد متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) را تبیین می‌کند. حسین‌پور، اروندی و ولدی (۱۳۹۵)، در پژوهش خود به این دست یافته‌اند که متغیر سرمایه روان‌شناختی بر احساس امنیت روانی تأثیر معنادار دارد. تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر تسهیم دانش با میانجی احساس امنیت روانی در ارتباط بوده است. جمشیدیان، فروهر و محمدی (۱۳۹۳)، در پژوهش خود نشان دادند که با افزایش سرمایه‌های روان‌شناختی در بین کارکنان پلیس می‌توان به شناسایی افراد مناسب، مدیریت اثربخش سازمانی، افزایش سلامت پایدار، ضریب وفاداری، رضایت شغلی، تعهد سازمانی، رفتار شهروند سازمانی، رشد خلاقیت، بروز مهارت‌ها پرورش استعدادها و در نهایت تثبیت عملکرد پلیس مؤثر دست یافت.

مطابق نتایج یون^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود، تاب‌آوری، خودکارآمدی و اعتماد اجتماعی به ارتقاء امنیت قضایی، امنیت نوامیس و امنیت جانی منجر می‌شود. طبق باور

چن و ترنر^۱ (۲۰۱۵) تقویت مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی به امنیت جانی، مالی، حقوقی، احساسی و فکری روستاییان و... منجر می‌شود و آنها شامل این مواردند: ارتباطات اجتماعی، روابط افقی بر پایه همکاری و میزان آگاهی. سکیجو و همکاران^۲ (۲۰۱۴) در تحقیق شان نشان داده‌اند در مناطقی که شاخص‌های سرمایه اجتماعی روانی قوی است، افراد از امنیت فکری، شغلی و اقتصادی بالایی برخوردارند. مطالعات یانگ و همکاران^۳ (۲۰۱۰) بر این واقعیت تأکید دارد که بین ارتقاء شاخص‌های سرمایه اجتماعی و روان‌شناختی با ارتقاء مؤلفه‌های امنیت اجتماعی (فکری، احساسی، فرهنگی، شغلی و امنیت حقوقی) رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد.

در مجموع نتایج پژوهش‌ها سطور قبل حاکی از آن است که متغیر امنیت بیشتر به صورت احساس امنیت مورد ارزیابی قرار گرفته است؛ و سرمایه روان‌شناختی به صورت متغیری مستقل از طریق متغیرهای واسطه همچون احساس امنیت بر متغیر وابسته تحقیق اثرگذار بوده است. همچنین تقویت شاخص‌های سرمایه روان‌شناختی در سازمان پلیس سهم قابل توجهی در ارتقاء بینش، دانش، بهره‌وری، سلامت پایدار و عملکرد سازمانی کارکنان داشته است.

در نهایت باید اشاره کرد که سرمایه روان‌شناختی با تکیه بر متغیرهای روانی مثبت‌گرا منجر به ارتقای ارزش سرمایه‌ای (دانش و مهارت‌های افراد، شبکه روابط میان آنها) می‌شود؛ و این متغیر ناشی از عدم اضطراب، استرس، احساس امنیت، داشتن اطمینان و اعتماد در زندگی بوجود می‌آید.

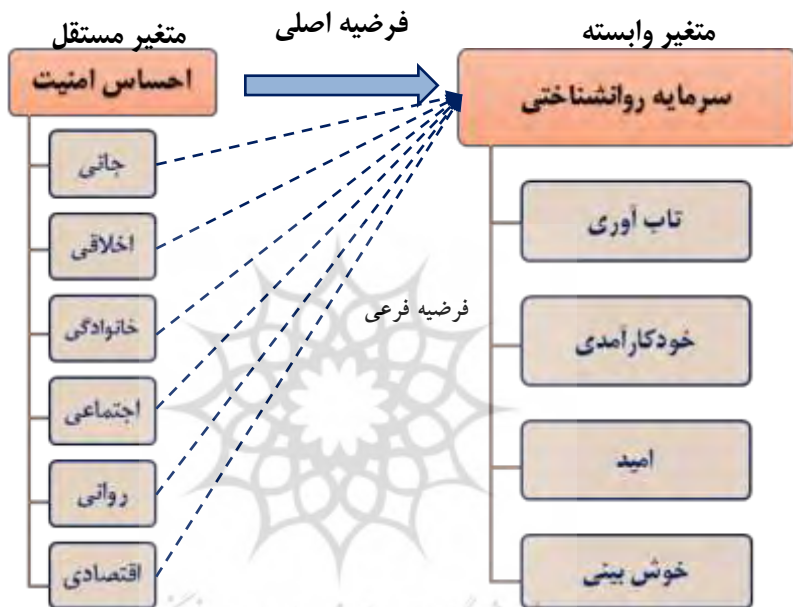
بر این اساس ضرورت دو متغیر یاد شده در زندگی شهروندان نشان از این است که احساس امنیت به عنوان متغیری مستقل می‌تواند عامل موفقیت در سیستم زندگی فردی و اجتماعی از جمله تبلور سرمایه‌های روان‌شناختی، شور و شوق و انگیزه‌های درونی

1. Chen & Turner

2. Sukidjo, et. al.

3 Yung , et. al.

شهروندان برای موضوعات مختلف باشد؛ و ارتباط این دو پدیده موجبات ارتقاء یاددهی و یادگیری مثبت نگر در گرایش‌ها و نگرش‌های افراد می‌شود؛ و در نتیجه موجب توسعه سازنده زندگی افراد خواهد شد. با توجه به مبانی نظری مدل مفهومی طراحی شده است و می‌توان فرضیه‌های برای آن مطرح کرد.

شکل شماره ۱- مدل مفهومی تأثیر احساس امنیت بر سرمایه روان‌شناختی *لوتانز* (۲۰۰۷)

فرضیه اصلی

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت جانی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت اخلاقی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت خانوادگی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت اجتماعی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت روانی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان احساس امنیت اقتصادی با سرمایه روان‌شناختی شهروندان رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

در این پژوهش، از رویکرد کمی محور، راهبرد پیمایش (توصیفی و تبیینی) و ابزار پرسشنامه استاندارد شده (سرمایه روان‌شناختی لوتانز، ۲۰۰۷) و محقق ساخته (احساس امنیت) برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است. هدف این پژوهش کاربردی، مقطعی، تبیینی بوده است. در ضمن در این پژوهش واحد مشاهده و تحلیل افراد شهروندان ۱۵ تا ۶۴ ساله استان خراسان رضوی بوده است. جامعه مورد مطالعه بر اساس آخرین آمار سرشماری، برابر ۴۴۰۷۹۶۶ نفر بوده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). بر اساس فرمول کوکران حجم نمونه برابر با ۶۱۸ نفر به دست آمده که مبتنی بر شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی ساده و بر اساس طیف لیکرت بر بازه دامنه (۵ تا ۱) (خیلی زیاد تا خیلی کم) اطلاعات جمع‌آوری شده است. داده‌ها از طریق جداول فراوانی، میانگین، ضریب همبستگی و رگرسیون با استفاده از نرم‌افزار Spss23 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته

است. با توجه به متغیرها و مؤلفه‌های تحقیق تعاریف عملیاتی در سطور ذیل بیان شده است.

احساس امنیت (متغیر مستقل): میزان وجود درک، آگاهی و دست یافتن به آزادی نسبی از خطر که باعث وضعیت مطلوب و خوشایندی برای فرد می‌شود و به آرامش روحی و جسمانی می‌رساند. احساس امنیت اقتصادی: با گویه‌هایی در زمینه نگران نبودن در مورد از دست ندادن شغل، داشتن درآمد مکفی، یا آمادگی ذهنی و روانی برای ایجاد سرمایه‌گذاری در حوزه اقتصاد، بهتر شدن وضعیت اقتصادی بهتر و... تعریف شده است. احساس امنیت جانی: اشاره به گویه‌هایی می‌کند که آرامش ذهنی و روانی فرد را نسبت به سلامت جسمانی، در زندگی ارزیابی می‌کند. احساس امنیت اخلاقی: در خصوص گویه‌هایی است که میزان نگران نبودن نسبت به یکسری از اخلاقیات در زندگی و تبعیت و پیروی کردن از قوانین اخلاقی مورد سنجش قرار می‌دهد. احساس امنیت اجتماعی: اشاره به گویه‌هایی می‌کند که میزان احساس آرامش و اطمینان خاطر نسبت به جرائم و نابهنجاری‌های اجتماعی را که می‌تواند او را از خطرات احتمالی حفظ نماید؛ مورد بررسی قرار می‌دهد. احساس امنیت خانوادگی: به گویه‌هایی می‌پردازد که نوعی میزان احساس ناشی از اطمینان قاطع در جلوگیری از آسیب روابط ناب مهرورزی، عطوفت و دلسوزی ناشی از تعامل با خانواده را بررسی می‌کند که نبود این موارد می‌تواند اختلال در امنیت خانواده به وجود آورد. احساس امنیت روانی: به گویه‌هایی می‌پردازد که میزان احساس ارزش شخصی، اطمینان خاطر، اعتماد به نفس و پذیرش از دیگران را بررسی می‌نماید.

سرمایه روان‌شناختی (متغیر وابسته): اشاره به مجموعه گویه‌هایی می‌کند که میزان مثبت‌نگری فرد، در زندگی را شامل می‌شود که وی را امیدوار، منعطف، خودکارآمد و خوش‌بین به مسائل زندگی می‌کند. امیدواری: به گویه‌هایی می‌پردازد که میزان بهره‌مندی فرد از یک عزم راسخ و داشتن تصور ذهنی مثبت به اهدافی را بررسی

می‌کند. تاب‌آوری/انعطاف‌پذیری: اشاره به گویه‌هایی می‌نماید که میزان پذیرش، انطباق و سازگاری فرد با مشکلات و مخاطراتی که فرد در زندگی را دارد، مورد سنجش قرار می‌دهد. خودکارآمدی: گویه‌هایی را بررسی می‌کند که میزان عقیده فرد به توانایی‌هایش برای حل مسائل و مشکلات دارد تا به موفقیت دست یابد. خوش‌بینی: معطوف به گویه‌هایی است که میزان باور و اطمینان قلبی فرد نسبت به عملکردهای خوش‌بینانه زندگی را می‌سنجد.

در این تحقیق از روایی محتوایی^۱ (توافق داوران) بهره برده شده است. مقدار آلفای کرونباخ^۲ شاخص سرمایه روان‌شناختی برابر ۰/۸۴۹ و برای احساس امنیت برابر ۰/۹۳۰ به دست آمده است. جدول ذیل ضریب پایایی و یافته‌های تحلیل عاملی متغیرها و شاخص‌های آن را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱- ضریب پایایی و تحلیل عاملی متغیرهای مستقل و وابسته

متغیر/ مؤلفه	گویه‌ها	آلفای کرونباخ	KMO	آزمون بارتلت	درجه آزادی	سطح معناداری
اقتصادی	۱۸	۰/۸۴۴	۰/۸۸۰	۳۵۸۵/۴۳۹	۱۵۳	۰/۰۰۰
جانی	۹	۰/۶۰۰	۰/۶۸۸	۷۰۸/۹۱۳	۳۶	۰/۰۰۰
اخلاقی	۱۳	۰/۷۹	۰/۸۲۶	۲۰۰۵/۷۶۵	۷۸	۰/۰۰۰
روانی	۱۲	۰/۸۴۵	۰/۸۸۳	۲۷۶۳/۹۳۶	۷۸	۰/۰۰۰
اجتماعی	۱۶	۰/۷۸۵	۰/۸۳۳	۲۲۸۶/۰۳۶	۱۲۰	۰/۰۰۰
خانوادگی	۱۱	۰/۷۰۴	۰/۷۹۹	۱۲۷۴/۹۸۰	۵۵	۰/۰۰۰
احساس امنیت	۸۰	۰/۹۳۰	۰/۸۶۹	۱۴۴۴۱/۷۱۰	۳۱۶۰	۰/۰۰۰
خودکارآمدی	۶	۰/۷۶۰	۰/۷۵۴	۱۰۷۲/۲۸۴	۱۵	۰/۰۰۰
امید	۶	۰/۷۴۲	۰/۷۰۵	۱۰۱۲/۶۴۴	۱۵	۰/۰۰۰
خوش‌بینی	۶	۰/۷۰۲	۰/۶۷۵	۹۷۸/۳۲۸	۱۵	۰/۰۰۰
انعطاف‌پذیری	۶	۰/۷۱۱	۰/۷۸۱	۸۰۰/۰۱۳	۱۵	۰/۰۰۰

1. Content validity
2. Cronbach s alpha

۰/۰۰۰	۲۷۶	۴۹۹۰/۷۷۵	۰/۸۵۹	۰/۸۴۹	۲۴	سرمایه روان‌شناختی
-------	-----	----------	-------	-------	----	-----------------------

با توجه به نتایج جدول شماره (۱) برای متغیر احساس امنیت مقدار آزمون KMO برابر با ۰/۸۶۹ به دست آمده که معنادار و تبیینی است به عبارتی چون آماره ۰/۸۶۹ از ۰/۷۰ بیشتر است، پس گویه‌های مؤلفه امنیت اقتصادی، گویه‌های امنیت جانی، گویه‌های امنیت اخلاقی و دیگر مؤلفه‌ها همبسته و یک معنا را دارند و گویه بی‌ربط وجود ندارد. با این وجود در متغیر سرمایه روان‌شناختی که مقدار آزمون KMO برابر با ۰/۸۵۹ به دست آمده و بیشتر از ۰/۷۰ است نیز گویه‌های مؤلفه کارآمدی، امید و ... همبسته است و گویه نامرتب مشاهده نشده است.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

با توجه به نتایج جدول شماره (۲) پاسخگویان مرد به نسبت زن در این تحقیق بیشتر بوده است. پاسخ‌گویان با تحصیلات دوره کارشناسی به نسبت دیگر گروه‌های تحصیلی بیشتر بوده است. نزدیک به ۸۰ درصد پاسخگویان متأهل بوده‌اند، گروه سنی ۲۰ تا ۲۹ سال بیشترین فراوانی را داشته‌اند؛ و میانگین سنی ۳۴/۳۲ سال بوده است.

جدول شماره ۲- خلاصه توزیع فراوانی متغیرهای زمینه‌ای شهروندان

متغیرها/ مؤلفه‌ها	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۳۳۸
	زن	۵۴/۸
وضعیت تحصیلی	زیر دیپلم	۹۱
	دیپلم	۳۱/۸
	فوق‌دیپلم	۱۰۲
	کارشناسی	۲۸/۷
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۵۴

۲۱/۲	۱۳۵	مجرد	وضعیت
۷۸/۸	۴۸۳	متاهل	تاهل
۶/۳	۳۹	۱۵ تا ۱۹ ساله	گروه سنی
۲۶	۱۶۰	۲۰ تا ۲۹ ساله	
۳۹/۲	۲۴۱	۳۰ تا ۳۹ ساله	
۲۲/۳	۱۳۷	۴۰ تا ۴۹ ساله	
۴/۴	۲۷	۵۰ تا ۵۹ ساله	
۱/۸	۱۱	۶۰ سال و بالاتر	

همان‌طور که در جدول شماره (۳) مشاهده می‌کنید، وضعیت میانگین متغیر وابسته در بین پاسخ‌گویان به ترتیب گویه‌های کم، متوسط و زیاد بوده است و بر اساس میانگین مؤلفه‌های متغیر وابسته ابعاد امید، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی به ترتیب مورد توجه قرار گرفته است. در بین مؤلفه‌های متغیر احساس امنیت بالغ بر ۷۰ درصد پاسخگویان در حد متوسط اعلام کرده‌اند که در جامعه احساس امنیت وجود دارد؛ و به این ترتیب میانگین مؤلفه‌های روانی، جانی، اخلاقی، اجتماعی، خانوادگی و اقتصادی حائز اهمیت بوده است.

جدول شماره ۳- خلاصه توزیع فراوانی بر حسب متغیرها و مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی و

احساس امنیت^۱

شاخص‌ها	مقادیر	کم	متوسط	زیاد	میانگین	انحراف معیار
خودکارآمدی	فراوانی	۲۲۶	۳۱۷	۷۵	۲/۵۵۸۷	۰/۸۳۲۶۱
	درصد معتبر	۳۶/۷	۵۱/۳	۱۲/۱		
خوش‌بینی	فراوانی	۱۷۹	۳۸۶	۵۳	۶۲۵۷	۰/۷۳۶۰۷

۱. تبدیل طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) به سه گزینه‌ای (کم، متوسط، زیاد) به این ترتیب بوده است که در نرم‌افزار spss از گزینه Record وارد شده و گزینه خیلی زیاد و زیاد و گزینه خیلی کم و کم را با هم یکی کرده، در نهایت این طیف به سه گزینه برای فهم بیشتر مخاطب تبدیل شده است.

انحراف معیار	میانگین	زیاد	متوسط	کم	مقادیر	شاخص‌ها
		۲۸/۵	۶۲/۵	۲۹	درصد معتبر	
۰/۸۴۸۸۶	۳/۰۹۷۳	۱۹۳	۳۱۰	۱۱۵	فراوانی	امید
		۳۱/۲	۵۰/۲	۱۸/۶	درصد معتبر	
۰/۷۳۳۴۷	۲/۷۸۶۷	۸۹	۳۸۴	۱۴۵	فراوانی	تاب‌آوری
		۱۴/۴	۶۲/۱	۲۳/۵	درصد معتبر	
۰/۵۵۱۳۳	۲/۷۶۸۶	۱۲۸	۱۸۸	۳۰۲	فراوانی	سرمایه روان‌شناختی
		۲۰/۷	۳۰/۴	۴۸/۹	درصد معتبر	
۰/۵۶۳۷۵	۲/۱۰۰	۲۰	۲۷۰	۳۲۸	فراوانی	امنیت اقتصادی
		۳/۲	۴۳/۶	۵۳	درصد معتبر	
۰/۵۸۰۰۹	۲/۷۳۲	۳۶	۴۸۰	۱۰۲	فراوانی	امنیت جانی
		۵/۸	۷۷/۶	۱۶/۵	درصد معتبر	
۰/۶۱۳۶۰	۲/۴۶۴	۴۸	۳۴۷	۲۲۳	فراوانی	امنیت اخلاقی
		۷/۷	۵۶/۱	۳۶	درصد معتبر	
۰/۴۸۹۲۸	۲/۲۳۱	۱۰	۲۷۹	۳۲۹	فراوانی	امنیت اجتماعی
		۱/۶	۴۵/۱	۵۳/۲	درصد معتبر	
۰/۵۷۰۰۰	۲/۱۶۲	۶۱	۳۲۰	۲۳۷	فراوانی	امنیت خانوادگی
		۹/۸	۵۱/۷	۳۸/۳	درصد معتبر	
۰/۶۹۵۲۷	۲/۸۹۹	۱۲۷	۳۷۶	۱۱۵	فراوانی	امنیت روانی
		۲۰/۵	۶۰/۸	۱۸/۶	درصد معتبر	
۰/۴۱۶۹۱	۲/۴۳۱	۴۴	۴۳۰	۱۴۴	فراوانی	احساس امنیت
		۷/۱	۶۹/۶	۲۳/۳	درصد معتبر	

یافته‌های استنباطی

با توجه به فرضیه‌های مطرح شده جدول زیر به بررسی این آزمون می‌پردازد.

جدول شماره ۴- ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای اصلی و فرعی تحقیق

متغیر و مؤلفه‌ها مستقل	متغیر و مؤلفه‌ها وابسته	ضریب همبستگی	شدت رابطه	سطح معناداری
احساس امنیت جانی احساس امنیت اخلاقی احساس امنیت خانوادگی	سرمایه روان‌شناختی	۰/۵۴۲	متوسط	۰/۰۰۰
		۰/۵۰۱	متوسط	۰/۰۰۰
		۰/۳۲۷	کم / ضعیف	۰/۰۰۰
احساس امنیت اجتماعی احساس امنیت روانی احساس امنیت اقتصادی احساس امنیت	سرمایه روان‌شناختی	۰/۴۴۴	متوسط	۰/۰۰۰
		۰/۲۰۶	کم / ضعیف	۰/۰۰۰
		۰/۳۸۷	کم / ضعیف	۰/۰۰۰
		۰/۷۲۷	قوی	۰/۰۰۰

نتایج جدول شماره (۴) ضریب همبستگی رابطه میان متغیرها را مبتنی بر آزمون پیرسون نشان می‌دهد. در کلیه موارد فرضیه‌های تحقیق با اطمینان ۰/۹۹ دارای سطح معناداری ۰/۰۰ بوده‌اند. مطابق نتایج دامنه همبستگی مؤلفه‌های احساس امنیت اقتصادی، روانی، خانوادگی که بیانگر شدت رابطه بین (۰/۲۰ تا ۰/۴۰) رابطه نسبتاً ضعیف یا کم با متغیر وابسته داشته‌اند؛ بین مؤلفه‌های احساس امنیت جانی، اخلاقی، اجتماعی که بیانگر شدت رابطه بین (۰/۴۰ تا ۰/۶۰) رابطه نسبتاً متوسطی با متغیر وابسته وجود داشته است؛ و بین متغیر احساس امنیت (مستقل) و متغیر سرمایه روان‌شناختی (وابسته) که بیانگر شدت رابطه بین (۰/۶۰ تا ۰/۸۰) است، رابطه همبستگی قوی وجود داشته است. در ادامه باید اشاره به نتایج رگرسیون جهت تأثیر هر یک از مؤلفه‌های متغیر مستقل بر وابسته پرداخت.

جدول شماره ۵- رگرسیون خطی چند متغیره مؤلفه‌های متغیر مستقل با متغیر وابسته

سطح معناداری	T	ضرایب معیار شده	ضرایب معیار نشده		متغیرهای مستقل
		Beta	خطای معیار	B	
۰/۰۱۷	۲/۴۰۳	-	۰/۰۶۲	۰/۱۴۸	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۶/۸۳۲	۰/۱۵۶	۰/۰۲۲	۰/۱۴۸	امنیت جانی
۰/۰۰۰	۶/۸۶۲	۰/۱۶۶	۰/۰۲۲	۰/۱۴۹	امنیت اخلاقی

سطح معناداری	T	ضرایب معیار شده		ضرایب معیار نشده		متغیرهای مستقل
		Beta	خطای معیار	B		
۰/۰۲۳	۲/۲۷۳	۰/۱۰۴	۰/۰۲۳	۰/۱۰۰		امنیت خانوادگی
۰/۰۰۳	۱/۳۳۳	۰/۰۳۷	۰/۰۳۲	۰/۰۲۶		امنیت اجتماعی
۰/۰۰۰	۳۵/۰۹۹	۰/۷۰۴	۰/۰۱۶	۰/۵۶۰		امنیت روانی
۰/۰۰۰	۴/۵۴۶	۰/۱۱۷	۰/۰۲۵	۰/۱۱۴		امنیت اقتصادی
آزمون دوربین واتسون ^۱	سطح معناداری (Sig)	آماره F	خطای استاندارد شده Std. Error of Estimate	ضریب تعیین تعدیل (R ² adj) Adjusted R Square	ضریب تعیین (R ²) (Rsquare)	ضریب همبستگی چندگانه (R)
۱/۷۶۵	۰۰۰	۳۹۳/۱۱۳	۰/۲۵۰۶۷	۰/۷۹۴	۰/۷۹۶	۰/۸۹۲

نتایج جدول شماره (۵) نشان می‌دهد که ضرایب رگرسیونی استاندارد نشده که شامل ضرایب برآورد مدل رگرسیونی است این گونه به دست می‌آید:

$$۱/۰۹۷ = ۰/۱۱۴ + ۰/۵۶۰ + ۰/۰۲۶ + (۰/۱۴۸ + ۰/۱۴۹ + ۰/۱۰۰) = \text{سرمایه روان‌شناختی}$$

حال در این مدل با توجه به ضرایب معیار شده (Beta) سهم نسبی هر متغیر مستقل در تبیین تغییرات متغیر وابسته نشان می‌دهد که به ترتیب در این مدل مؤلفه‌های امنیت روانی، اخلاقی، جانی، اقتصادی اجتماعی و خانوادگی با تغییر یک انحراف استاندارد در این مؤلفه‌ها باعث تغییر در متغیر وابسته می‌شود. با توجه به این مدل برای مؤلفه‌های متغیر احساس امنیت روانی، اقتصادی، اخلاقی و جانی در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معناداری وجود دارد که این مؤلفه‌ها بر سرمایه روان‌شناختی شهروندان اثر داشته است.

مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۸۹۲ به دست آمده است که نشان می‌دهد بین مجموعه مؤلفه‌های متغیر مستقل با وابسته رابطه همبستگی قوی در زمان پژوهش وجود داشته است. مقدار ضریب تعیین (R²) برابر با ۰/۷۹۶ است که این مقدار به ضریب یک نزدیک است و نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل توانسته‌اند میزان زیادی از واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۷۹۴ است که بیانگر این است که مؤلفه‌های احساس امنیت توانسته‌اند در حدود ۷۹/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند. مقدار آماره F (۳۹۳/۱۱۳) که در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنادار به دست آمده است؛ پس می‌توان نتیجه گرفت که مدل حاضر مرکب از مؤلفه‌های متغیر مستقل از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده‌اند و قادرند به خوبی میزان تغییرات و واریانس متغیر وابسته را توضیح دهند. همچنین باید بیان کرد که با توجه به این که آماره دوربین و/تسون بین ۰ تا ۴ می‌باشد؛ اگر بین باقیمانده‌ها همبستگی متوالی وجود نداشته باشد، مقدار این آماره باید به ۲ نزدیک باشد. اگر به صفر نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی مثبت و اگر به ۴ نزدیک باشد نشان دهنده همبستگی منفی بوده است. در مجموع اگر این آماره بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد جای نگرانی نیست (حبیبی، ۱۳۹۷). بر این اساس چون مقدار آزمون مذکور در این تحقیق برابر با (۱/۷۶۵) به دست آمده است، بنابراین مفهوم مستقل بودن متغیر این پژوهش اثبات شده و به این معنی است که نتایج مشاهده تأثیری بر دیگر مشاهدات نداشته است.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به شرایط جامعه احساس امنیت و مؤلفه‌های آن در ارتباط با سرمایه روان‌شناختی می‌تواند سهم پر رنگی در تأمین آسایش و آرامش زندگی داشته باشد. بر این اساس احساس امنیت به عنوان بعد شناختی نگرش شهروندان به همراه مؤلفه‌های آن می‌تواند در ارتقاء کیفیت زندگی مؤثر قلمداد شود. در پژوهش حاضر هدف تبیین و

تحلیل همبستگی بین احساس امنیت و ابعاد آن با سرمایه روان‌شناختی مورد مطالعه قرار گرفته است. با توجه به راهبرد پیمایش ناشی از روش کمی و با تکیه بر ابزار پرسشنامه استاندارد شده و محقق ساخته، یافته‌های پژوهش در بین شهروندان ۱۵ تا ۶۴ سال استان خراسان رضوی جمع‌آوری شده است.

نتایج این یافته‌ها حاکی از آن است که توزیع میانگین متغیر سرمایه روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن به نسبت متغیر احساس امنیت و ابعاد آن بیشتر برای پاسخ‌گویان دارای اهمیت بوده است؛ بنابراین باید متولیان نظم و امنیت با همکاری بین‌سازمانی سعی کنند بسترهای متغیرهای مورد سنجش را، در زندگی از روش آموزش‌های فرهنگی، اجتماعی و مهارتی تقویت نمایند تا شاهد افزایش روند اجرایی این مؤلفه‌ها در سطوح مختلف زندگی باشیم.

نتایج استنباطی حاکی از آن است که احساس امنیت و مؤلفه‌های آن به عنوان متغیر اثرگذار بر متغیر وابسته بوده است و در نهایت احساس امنیت تقریباً رابطه قوی با متغیر وابسته داشته است؛ که با یافته‌های گراوند، آتش‌افروز و عنبری (۱۳۹۹)، نیک‌خواه و صالحی (۱۳۹۸)، متقی، رضایی و اکبری (۱۳۹۷)، مشابهت داشته است. همچنین مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۷۹۶ به دست آمده که بیانگر این است که نزدیک به ۸۰ درصد از کل تغییرات، سرمایه روان‌شناختی را تحت تأثیر قرار داده است. همان‌گونه که در سطوح تحلیل خرد آمده است، احساس امنیت به عنوان یک پیش‌نیاز در راستای سرمایه روان‌شناختی مثبت‌گرا لازم به‌نظر می‌رسد؛ بنابراین وجود هرگونه ناامنی می‌تواند کیفیت زندگی را به خطر اندازد؛ و شهروندان را از امید به زندگی و خوش‌بینی باز دارد؛ و میزان تاب‌آوری و انعطاف‌پذیری را کم‌رنگ کند، هم‌چنان که در تحقیق حسین‌پور، ارون‌دی و ولدی (۱۳۹۵)، احساس امنیت و وجود سرمایه روان‌شناختی در افراد منجر به دریافت سهم بیشتری می‌شود، علاوه بر این نبود احساس امنیت در سطح زندگی باعث می‌شود که روابط انسانی محدود گردد؛ که همه این

موارد می‌تواند در کاهش سرمایه روانی به عنوان متغیر وابسته نقش بسزایی در فعالیت‌های افراد قلمداد گردد، در این راستا می‌توان به نتایج جمشیدیان، فروهر و محمدی (۱۳۹۳)، اشاره کرد که وجود متغیر سرمایه روان‌شناختی منجر به رشد خلاقیت و بروز مهارت‌ها و استعدادها و بهبود فعالیت‌ها می‌گردد.

با توجه به نتایج بتای رگرسیون در این پژوهش که به تأثیر احساس امنیت بر سرمایه روانی معطوف بوده است نتایج حاکی است که مؤلفه‌های (روانی، اخلاقی، جانی، اقتصادی اجتماعی و خانوادگی) به ترتیب می‌توانند بر افزایش سرمایه روانی اثر گذارند؛ در واقع بسترسازی احساس امنیت در زندگی باعث می‌شود که اضطراب و استرس افراد کمتر شود، همچنین اطمینان و اعتماد به نفس افزایش یابد؛ در نهایت فرد می‌تواند استعدادها و ظرفیت‌های خود را با امنیت خاطری پیگیری کند، بنابراین احساس امنیت و مؤلفه‌های آن در سطح خرد موجب موفقیت و پیشرفت زندگی شده و در نهایت با تجمیع این موفقیت‌ها در سطح اجتماعی و دیدگاه کل‌گرایانه جامعه به سمت توسعه پایدار سوق می‌یابد.

تقویت احساس امنیت در سطح زندگی باعث این شده که اعتماد و صمیمیت به رشد سرمایه‌های فردی منجر شود. در واقع در سطح خرد پایه‌ریزی امنیت که از خانواده آغاز می‌شود به یک اعتماد بنیادی و ارتباط ناب عاطفی منجر شده که فرد در پی تکوین سرمایه‌های خویش باشد و بر اساس نهادینه شدن امنیت، خلاقیت‌ها، امید، خوش‌بینی، انعطاف‌پذیری و تاب‌آوری شکوفا گردد و فرد را به سمت تکوین دیگر سرمایه‌های زندگی سوق دهد؛ بنابراین بر اساس نظریه‌گیدنر احساس امنیت در سطح فردی بر اساس وجود و نبود خطر می‌تواند سرمایه‌های فردی را بسط یا کاهش دهد؛ هم‌چنین احساس امنیت بر اساس بُعد زمانی می‌تواند مبتنی بر میزان برآورد خطر، سرمایه‌های روان‌شناختی را تغییر دهد. علاوه بر این در جهان مدرنیته امروز تأکید بر وجوه ذهنی و فکری امنیت بسیار مهم‌تر از بعد عینی است، زیرا در این گردونه تجدد

آنچه از دست انسان بر می‌آید، ابتدا تضمین سلامت روحی روانی است که با تشکیل سرمایه‌های روان‌شناختی هویت مطلوب فردی میسر می‌گردد. چنین روندی ناشی از موفقیت در برقراری ارتباط ناب و اعتماد برانگیز بین افراد حاصل می‌گردد.

در نهایت وجود احساس امنیت در سطح خردنگر در قالب مفهوم امنیت وجودی گیلنر به عنوان بعد اساسی در نظر گرفته می‌شود؛ چرا که از طریق این نوع امنیت فرد به شناخت و هستی‌شناسی خود سامان داده و سرمایه‌های خود را از جمله سرمایه روان‌شناختی را پایه‌ریزی می‌کند. برخوردار بودن از چنین امنیتی می‌تواند نوعی تکیه‌گاه و بنیان فردی باشد و برای فرد شخصیت و هویتی استوار و بدون تزلزل را در مقابل ناامنی و خطر به وجود می‌آورد؛ چنین امنیتی در زندگی، به سلامت روانی و صلابت شخصیت شکل داده و قدرت مقابله با آسیب‌ها را افزایش می‌دهد. علاوه بر این اثر عینی اعتماد و امنیت وجودی در بحث سیاست زندگی گیلنر پیوند با تحقق سرمایه‌های روان‌شناختی خورده است؛ به این معنا که فرد از راه‌های مختلف و شیوه‌های متنوع در تلاش است که سرمایه‌های خود را شکوفا سازد، چنین سیاست زندگی برای فرد حق انتخاب را به وجود آورده است که با تحقق مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی، فرد رضایت خاطر و خشنودی در زندگی را ناشی از بسترسازی امنیت به دست می‌آورد؛ به عبارت دیگر امنیت در وجه ذهنی با تبلور سرمایه‌های روان‌شناختی منجر به خشنودی و رضایت فردی می‌شود.

پیشنهادها

با توجه به آنکه امنیت روانی، اخلاقی و جانی به نسبت دیگر متغیرها از قدرت تبیین بالاتری در تحکیم سرمایه‌های روان‌شناختی برخوردارند، موارد زیر پیشنهاد می‌شود.

با توجه به نتایج امنیت روانی، قدرت تبیین بالایی دارد، به عبارتی اگر امنیت روانی پاسخ‌گویان در سطح زندگی فراهم شود، احتمال رخ دادن سرمایه روان‌شناختی بیش از ۷۰ درصد است، بنابراین برای تأمین احساس امنیت روانی باید از سازمان‌هایی مانند صداوسیما، نهادهای فرهنگی و تبلیغاتی و نیز مراکز فرهنگی و تفریحی حوزه مدیریت

شهری، جهت بسترسازی آموزه‌های روان‌شناختی و مهارتی مرتبط با زندگی روزمره جهت آگاهی بخشیدن به شهروندان بهره‌مند شد.

بعد از امنیت روانی، امنیت اخلاقی است که با برقراری این نوع احساس امنیت ۱۷ درصد سرمایه روان‌شناختی شهروندان بیشتر شکوفا می‌شود، بنابراین در زمینه بسترسازی امنیت اخلاقی در سطح جامعه مورد مطالعه، می‌توان با همکاری دیگر نهادها و سازمان‌های متولی فرهنگ عمومی، اخلاق و اعتقادات پایه‌ای شهروندان را تقویت کرد.

در زمینه امنیت جانی به عنوان دیگر بتای اثرگذار بر سرمایه روان‌شناختی شهروندان، باید بیان کرد که با توجه به تصورات ذهنی هر فرد که متأثر از شرایط به‌وجود آمده در جامعه شکل می‌گیرد، احساس نگرانی و ترس روبه افزایش است، بنابراین با توجه به رویکردهای ایجابی و سلبی که سازمان پلیس به عنوان حافظ نظم و امنیت در ذات مأموریت‌های خود به همراه دارد؛ با همکاری سایر دستگاه‌ها و نهادهای امنیتی، فرهنگی و رسانه‌ای باید برنامه‌ریزی‌های متنوعی مبتنی بر اقتضائات زمانی و مکانی برای افزایش احساس امنیت جانی شهروندان را در سطح استان بسترسازی نمود تا از طریق با بالا بردن این بعد از احساس امنیت، سرمایه روان‌شناختی شهروندان افزایش یابد.

همکاری‌های بین‌سازمانی در جهت تنظیم و برنامه‌ریزی اقدام پژوهانه در راستای تحکیم نهاد خانواده از طریق یادگیری مهارت‌های زندگی، تربیت‌پذیری، فرایند مکانیسم‌های جامعه‌پذیری و... می‌تواند در جهت تقویت نظم، انسجام و استحکام خانواده از مهم‌ترین آموزه‌هایی باشد که هر سازمانی با توجه به مأموریت‌هایی که در سطح جامعه دارد توانسته است به توانمندسازی سرمایه‌های روان‌شناختی و افزایش احساس امنیت کمک نماید.

تشکر و سپاس

به لطف خداوند اکنون که این پژوهش با تلاش فراوان به پایان رسیده است، جا دارد از تمام پاسخگویان و پرسشگرانی که ما را در اجرای جمع‌آوری اطلاعات یاری رساندند،

تشکر نمایم. همچنین از فرماندهی انتظامی استان خراسان رضوی و معاون اجتماعی ایشان که با همکاری و توجه خود، ما را در این راه حمایت کردند، تشکر می‌نمایم.

منابع

- احمدی، یعقوب؛ اسمعیلی، عطاء. (۱۳۸۹). سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان‌رشته‌ای در شهر مشهد، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱(۳۸):۱۶۹-۱۹۰. قابل بازیابی از:
https://jas.ui.ac.ir/article_18158_11f482475e1c55b54df8bf2106fe706a.pdf
- باقری‌زاده، علی؛ صنعت‌خواه، علیرضا. (۱۳۹۸). جامعه‌شناسی احساس امنیت و ترس از جرم (با تأکید بر جغرافیای استان کرمان)، چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان-روش شناسان.
- بیات، بهرام. (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی احساس امنیت، چاپ اول، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- جمشیدیان، عبدالرسول؛ فروهر، محمد؛ محمدی، ناهید. (۱۳۹۳). کاربرد سرمایه روان‌شناختی در بهبود فعالیت‌های پلیس، فصلنامه علمی توسعه‌سازمانی پلیس، ۱۱(۵۱): ۹۳-۱۱۶. قابل بازیابی از:
http://journals.police.ir/article_9546_a52df290d5d45c9f499409b8fc2a1e1ce.pdf
- حسین‌پور، داوود؛ ارشدنی‌مریم، ولدی‌رضا. (۱۳۹۵). تأثیر سرمایه روان‌شناختی بر تسهیم دانش با میانجی احساس امنیت روان‌شناختی؛ مورد: دانشگاه صنعتی شریف. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ۲۲(۴): ۱۳۳-۱۵۴. قابل بازیابی از:
<http://journal.irphe.ac.ir/article-1-3143-fa.html>
- حاجیانی، ابراهیم. (۱۳۸۴). چارچوب روش‌شناختی برای بررسی احساس امنیت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۱(۲-۳): ۲۵-۴۰. انتشارات معاونت اجتماعی ناجا. قابل بازیابی از:
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=144298>
- حبیبی، آرش. (۱۳۹۷). آموزش کامل SPSS و راهنمای تصویری نرم‌افزار SPSS. نشر الکترونیک پایگاه اینترنتی پارس مدیر قابل بازیابی از:

<https://parsmodir.com>

- سلطانی بهرام، سعید؛ دانش، لیلا؛ علی نژاد، رقیه. (۱۳۹۴). مطالعه نقش پیشگیری انتظامی از جرم بر احساس امنیت شهروندان تبریزی. مجله مطالعات جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد تبریز، ۸(۲۹): ۳۹-۵۶. قابل بازیابی از:

http://jss.iaut.ac.ir/article_525184_c3982e0a2d8f5c01d130a81225e0b6ed.pdf

- سیماارصل، نسترن؛ فیاضی، مرجان؛ قلی پور، آرین. (۱۳۸۹). تبیین پیامدهای عوامل روا شناختی مثبت در سازمان، فصلنامه علوم مدیریت ایران، ۵(۱۷): ۲۳-۴۵. قابل بازیابی از:

<http://ensani.ir/file/download/article/20120329100438-2047-20.pdf>

- سیماارصل، نسترن؛ فیاضی، مرجان. (۱۳۸۷). سرمایه روان‌شناختی؛ مبنایی نوین برای مزیت رقابتی، ماهنامه تدبیر، ۲۰۰: ۴۴-۴۸. قابل بازیابی از:

[http://ensani.ir/file/download/article/20110214183050-s\(8\).pdf](http://ensani.ir/file/download/article/20110214183050-s(8).pdf)

- صالحی، سیدرضا؛ افشاری‌نادری، افسر. (۱۳۹۰). مبنایی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، فصلنامه راهبرد، ۲۰(۵۹): ۴۹-۷۶. قابل بازیابی از:

<http://rahbord.csr.ir/WebUsers/rahbord/UploadFiles/OK/139409161012345000418-F.pdf>

- گراوند، یاسر؛ آتش‌افروز، عسگر؛ عنبری، علی. (۱۳۹۹). مدل‌یابی رابطه ساختاری امنیت و شادکامی اجتماعی با نقش واسطه‌ای سرمایه‌های روان‌شناختی: مورد مطالعه شهر اهواز، مجله علمی و پژوهشی روان‌شناسی، ۹۵، ۲۴(۳): ۳۳۴-۳۵۰. قابل بازیابی از:

<http://www.iranapsy.ir/WebUsers/iranapsy/UploadFiles/OK/13990705249774-F.pdf>

- گیدنز، آنتونی. (۱۳۷۷). پیامدهای مدرنیته، ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- متقی، شکوفه؛ رضایی، صادق؛ اکبری، روح‌الله. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر سرمایه روان‌شناختی و خودکارآمدی بر احساس امنیت اجتماعی دانش‌آموزان، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، ۱: ۵۴-۱۹. قابل بازیابی از:

http://sss.jrl.police.ir/article_19022_0b694a2777547d256449fcfe3da54b19.pdf

- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). نتایج سرشماری سال ۱۳۹۵. قابل بازیابی از:
<https://www.amar.org.ir>
- نیک‌خواه، فهیمه؛ صالحی، سمیه. (۱۳۹۸). رابطه سرمایه روان‌شناختی و احساس امنیت روان‌شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، مجله مطالعات روان‌شناسی صنعتی و سازمانی دانشگاه اهواز، ۶(۲): ۱۹۳-۲۱۲. قابل بازیابی از:
[https://journals.scu.ac.ir/article_15742.html/\(DOI\):10.22055/jiops.2019.31310.1148](https://journals.scu.ac.ir/article_15742.html/(DOI):10.22055/jiops.2019.31310.1148)
- وثوقی، منصور؛ آرام، هاشم. (۱۳۸۸). بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در شهر خلخال (استان اردبیل)، پژوهشنامه علوم اجتماعی، ۳(۳): ۱۳۳-۱۵۳. قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/file/download/article/20120329160117-5078-62.pdf>
- هاشمیان، کیانوش؛ پورشهریاری، مه‌سیما؛ بنی‌جمالی، شکوه السادات؛ گلستانی بخت، طاهره. (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی با میزان به‌زیستی ذهنی و شادمانی در جمعیت شهر تهران، فصلنامه مطالعات علمی روان‌شناختی دانشگاه الزهراء، ۳(۳): ۱۳۹-۱۶۳. قابل بازیابی از:
<http://ensani.ir/file/download/article/20101010124531>
- هزار جریبی، جعفر؛ حامد، محبوبه. (۱۳۹۱). رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت در میان شهروندان تهرانی، فصلنامه علمی و پژوهشی برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۳(۱۲): ۳۱-۵۸. قابل بازیابی از:
https://journals.atu.ac.ir/article_3498_e5b618bdb34570ef76d88a38bd93b03a.pdf
- هزار جریبی، جعفر. (۱۳۹۰). احساس امنیت اجتماعی از منظر توسعه گردشگری، مجله علمی پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی دانشگاه اصفهان، ۲۰(۲): ۱۲۱-۱۴۳. قابل بازیابی از:
https://gep.ui.ac.ir/article_18497_d522e042f0a75db08075452e50039ad1.pdf
- یاری، حامد؛ هزار جریبی، جعفر. (۱۳۹۱). بررسی رابطه احساس امنیت و اعتماد اجتماعی در میان شهروندان (مطالعه موردی ساکنان شهر کرمانشاه)، فصلنامه علمی و

پژوهشی پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و

نظم اجتماعی)، ۱(۴): ۳۹-۵۸. قابل‌بازیابی از:

https://ssoss.ui.ac.ir/article_17077_30817a1dc681c52f21b0c3e985ae0cac.pdf

- Chen, T. Turner, J. (2015) "Extending Social Security Coverage to the Rural Sector in China", *International Social Security Review*, 67 (1):49-70. At Retrieved: <https://doi.org/10.1111/issr.12030>
- Kruzich, J. M., Mienko, J. A., & Courtney, M. E. (2014). "Individual and work group influences on turnover intention among public child welfare workers: The effects of work group psychological safety", *Children and Youth Services Review*, 42:20-27. At Retrieved:<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.03.005>
- Luthans, F., Youssef, C., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological Capital: Developing the human competitive edge*. Oxford, England: Oxford University Press.
- Luthans, F., Luthans, K.W. and Luthans, B.C. (2004). "Positive Psychological Capital: Beyond Human and Social Capital". *Business Horizons*, 47(1):45-50. At Retrieved: <http://digitalcommons.unl.edu/managementfacpub> doi 10.1016/j.bushor.2003.11.007
- McCubbin, M. A., & McCubbin, H. I. (1996). *The Resiliency Model of Family Stress, Adjustment, and Adaptation*, In *Individual and Family Stress and Crises* (pp. 1-64). Madison: University of Wisconsin .At etrieved:DOI:<http://dx.doi.org/10.4135/9781452274720.n8>
- Richardson, G. E. (2002). The met theory of resilience and resiliency, *Journal of clinical psychology*, 58(3):307-321. . At Retrieved:<https://doi.org/10.1002/jclp.10020>
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). *Positive psychology: An introduction*. *American Psychologist*, 55(1):5-14. At Retrieved: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- Snyder, C. R., Rand, K. L., & Sigmon, D. R. (2002). Hope theory. In C. R. Snyder & S. Lopez (Eds.), *Handbook of*

positive psychology (pp.257-276). Oxford, UK: Oxford University Press.

- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., Yoshinobu, L., Gibb, J., Langelle, C., & Harney, P. (1991). The will and the ways: Development and validation of an individual-differences measure of hope”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(4):570–585 . At Retrieved: <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.4.570>.
- Sukidjo, F. Muhson, A. & Mostafa, S. (2014) “Strategy of Developing Social Capital for the Attainment of Food Security for Poor Households in the Province of the Yogyakarta Special Region”, *Asian Journal of Social Sciences & Humanities*, 3(2): 105-117. At Retrieved:[http://staff.uny.ac.id/sites/default/files/penelitian/Ali%20Muhson,%20S.Pd.,M.Pd./AJSSH2014\(3.2-13\).pdf](http://staff.uny.ac.id/sites/default/files/penelitian/Ali%20Muhson,%20S.Pd.,M.Pd./AJSSH2014(3.2-13).pdf)
- Yun, Z. (2016) “China’s Social Security: Development and Prospects—Based on Research Methods of Social Systems”, *International Journal of Business and Social Science*, 7(1): 107-113. At Retrieved: https://ijbssnet.com/journals/Vol_5_No_7_1_June_2014/12.
- Yung, Y. Williamson, J. & Chen, Ce. (2010) “Social Security for China’s Rural Aged: A Proposal Based on A Universal Non-Contributory Pension”, *International Journal of Social Welfare*, 6(8):142-152. At Retrieved:<https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2009.00658.x>